

JustitiedepartementetBrottsoffermyndigheten
Box 470
901 09 Umeå

Uppdrag att ta fram ett informations- och utbildningsmaterial om vikten av att vittna

Regeringens beslut

Brottsoffermyndigheten uppdras att ta fram och sprida ett informations- och utbildningsmaterial om vikten av att vittna. Syftet med uppdraget är att få fler att vittna, informera om det föreslagna systemet med anonyma vittnen samt att förbättra den allmänna kunskapen hos vittnen, brottsoffer och andra om hur brottmålsprocessen fungerar samt vilka rättigheter och skyldigheter ett vittne har.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Justitiedepartementet) senast den 29 september 2025. Av redovisningen ska framgå vilka informations- och utbildningsinsatser som myndigheten har genomfört tillsammans med övriga berörda, vilka målgrupper som träffats av insatserna och en bedömning av effekterna.

Skälen för regeringens beslut

Regeringens omläggning av rättspolitikerna innebär ett perspektivskifte från gärningsman till brottsoffer. Det är viktigt att brottsoffer och vittnen känner förtroende för rättsväsendet. Att brottsoffer och vittnen får hjälp och stöd i samband med en rättegång kan vara avgörande för om ett brott klaras upp eller inte.

Fler vittnen måste medverka vid brottsutredningar. Utsagor från vittnen och andra bevispersoner är ett väsentligt inslag i en effektiv rättskipning. När personer som bevittnar brott avstår från att lämna uppgifter kan det leda till att brottsutredningar måste läggas ned och att gärningspersoner går fria på

grund av bristande bevisning. I förlängningen riskerar det att urholka allmänhetens förtroende för rättsväsendet, vilket i sin tur utgör ett allvarligt hot mot demokratin och rättsstaten.

Som ett verktyg i arbetet med att bryta tystnadskulturen och få fler att vittna om brott har regeringen lagt fram förslag om att införa ett system med anonyma vittnen. Möjligheten att höra ett vittne anonymt föreslås dock vara begränsat till vissa undantagssituationer (se lagrådsremissen Anonyma vittnen). Den stora majoriteten av vittnen kommer alltså även fortsättningsvis behöva vittna utan anonymitet. Ett nytt system med anonyma vittnen får därför inte riskera att bli kontraproduktivt, på så sätt att reformen skapar en generell förväntan hos vittnen att få höras under anonymitet.

Mycket av den oro som vittnen känner inför att lämna sin utsaga inför polis eller domstol beror på bristande kunskap om hur brottmålsprocessen fungerar och vilka rättigheter och skyldigheter ett vittne har. Många vittnen saknar dessutom kunskap om vilket stöd som finns att få från till exempel civilsamhället. Det finns också en felaktig uppfattning hos många att det allmänt sett är farligt att vittna. Det finns därför ett behov av informations- och utbildningsinsatser för att få fler att vittna. Det behövs information om det föreslagna systemet med anonyma vittnen och förbättrad allmän kunskap hos vittnen och brottsoffer men även andra om hur brottmålsprocessen fungerar.

Närmare om uppdraget

Syftet med informations- och utbildningsmaterialet är att det på ett lättförståeligt sätt ska förklara brottmålsprocessen och verka för att lugna och trygga vittnen inför deras möte med rättsväsendet. Det ska också tydliggöra var vittnen kan vända sig för vidare stöd och hjälp. Även om vittnen är den primära målgruppen ska materialet även kunna användas av andra som hörs under brottmålsprocessen, såsom målsäganden och gärningspersoner. Utbildningsmaterialet ska kunna fungera som ett nav för andra insatser för att stärka viljan att medverka vid rättegångar. Vidare ska materialet kunna användas inom skolväsendet som ett pedagogiskt verktyg för att lära ut brottmålsprocessens olika steg.

Spridningen av informations- och utbildningsmaterialet ska präglas av hög tillgänglighet, t.ex. på flera olika språk, för relevanta målgrupper.

Brottsoffermyndigheten ska i genomförandet av uppdraget inhämta synpunkter från bl.a. Domstolsverket, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Statens skolverk och Brottsofferjouren Sverige. Berörda myndigheter och organisationer ska även vara delaktiga i framtagande och spridning av informations- och utbildningsinsatser när det bedöms lämpligt. Av redovisningen ska framgå vilka informations- och utbildningsinsatser som myndigheten har genomfört tillsammans med övriga berörda, vilka målgrupper som träffats av insatserna och en bedömning av effekterna.

På regeringens vägnar

Gunnar Strömmer

Jenny von Knorring

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM
Finansdepartementet/BA
Domstolsverket
Polismyndigheten
Statens skolverk
Åklagarmyndigheten
Brottsofferjouren Sverige